

Lundgren svarar Lundström

Riksbanken har under många år haft en egendomlig ställning i svensk politik. Den har krävt och fått en privilegierad position i debatten, där den har kunnat avstå från att offentligt klargöra grunderna för sina åtgärder. Visst har riksbanken av och till försvarat och förklarat, men alltid på sina egna villkor. Någon allmän föreställning om att den skulle vara skyldig att delta i debatt och opinionsbildning har inte funnits.

Vi förstår alla varför en sådan inställning har vuxit fram. En centralbank har vanligen ansvaret för ränteläget, växelkursen och andra ekonomiskt-politiska medel, där spekulation om ändringar kan få svåra följder. Ett system som bygger på allmänt grundmurat förtroende för en institution kräver en viss olympisk atmosfär kring densamma. Det är därför världens centralbanker har präglats av mörka, dubbelknäppta kostymer, silverhåriga hjässor och pompösa byggnader inredda med boaserade väggar och stora skrivbord. Till denna bild hör en viss högdragenhet i den offentliga debatten och en ovilja mot att stå till svars för sitt fögderi på samma sätt som andra offentliga institutioner.

Jag hyser stor förståelse för de krav som även den svenska riksbankens ledning måste underkasta sig av sådana skäl, men jag har också länge tyckt att gränserna har dragits alltför snävt. I en centralbank fattas beslut som helt kan avgöra hur landets ekonomiska framtid gestaltar sig. Tragedier för unga människor som aldrig lyckas komma in på arbetsmarknaden kan bero på att en orimlig växelkurs upprätthålls. En accelererande inflation med nyckfull inkomstfördelning och tendenser till samhällsupplösning som följd kan vållas av en devalveringspolitik som skapar förväntningar om fortsatt inflation och devalvering. Sådana viktiga frågor måste debatteras öppet och där måste centralbanken vara beredd att offentligt precisera och försvara sin politik. Medborgarna måste också ha möjlighet att kunna klara ut ansvarsförhållandet mellan regering och riksbank.

Under senare år har en öppning ägt rum. Krister Wickman har säkert betytt mycket för den utvecklingen. Hans Lundströms svar på min kritiska ledare är ett annat lika glädjande tecken på att riksbanken håller på att övergå till fris-

kare principer för sitt deltagande i den offentliga debatten.

Hans Lundström antyder att jag både vill ha oförändrade växelkurser och rejäla förändringar i dem. Poängen i min kritik var ju emellertid att jag vill ha *antingen-eller*. Skälet härtill är följande. Västtyskland är det enda land i ormen som har börjat minska sin inflationstakt till en nivå som är acceptabel på längre sikt. De övriga medlemsländerna ligger kvar på omkring den dubbla inflationstakten. Nu har vi börjat devalvera i dessa länder mot D-mark i små steg under hänvisning till att det krävs "sådan kursanpassning vid behov" för att hindra ormen från att spricka. Lundström hänvisar mycket riktigt till att Bretton Woods-systemet knäcktes därför att sådana små successiva växelkursändringar inte vidtogs. Där är vi överens. Kritiken av det systemet går då ut på att det *inte var nog flexibelt för att möjliggöra skillnader i inflationstakt mellan länderna*. Sant! I det nu aktuella fallet blir den analoga slutsatsen i klarspråk följande: "Inom ormen krävs små återkommande justeringar för att inte småländerna skall behöva komma ner till Västtysklands inflationstakt. Denna är nu 3—4 procent per år och detta anses tydligen omöjligt för Sverige att klara.

Ormen skiljer emellertid sig från Bretton Woods så till vida att den innehåller ett fåtal länder med så likartad struktur och utvecklingsnivå att de kan klara en parallell, låg inflationstakt. Storbritannien, Frankrike och Italien står utanför därför att de är annorlunda. Om växelkurspolitiken i ormen skall anpassas successivt till skillnader i inflationstakt förlorar ormen sin mening. Medlemskap i ormen skyddar nämligen inte som många tycks tro mot spekulation. Det var just spekulation som drev fram beslutet i Frankfurt. Medan spekulanterna sysslar med vinsthemtagning och väntar på nästa växelkursjustering som de vet måste dröja flera månader blir det visserligen lugnare på valutamarknaden. Men spekulationen kommer tillbaka. Jag skall med nöje återuppta debatten då med facit i hand.

Jag konstaterar alltså att inom ormen bör inga små, successiva devalveringar mot D-mark ske, därför att en sådan politik är liktydig med att vi accepterar fortsatt inflation på mycket hög nivå

och därför att inflationen på sådan nivå blir allt svårare att stoppa för varje år som den får bita sig fast. Däremot kan ett medlemsland av olika skäl komma upp så högt i kostnadsnivå att det blir omöjligt att klara sysselsättning och valutareserv utan en devalvering. Då krävs definitionsmässigt en stor devalvering (8—15 procent). En sådan var det inte fråga om i Frankfurt.

Därför finner jag beslutet i Frankfurt idiotiskt. Däremot hävdar jag inte att Sveriges regering eller riksbank har

handlat idiotiskt genom att delta i det. Det fanns givetvis utrikespolitiska hänsyn att ta. I klartext menar väl Lundström att Danmark behöver en devalvering och krävde att slippa bli ensamt. Vår regering och riksbank borde då ha gått ut efteråt och fastslagit att vi av sådana hänsyn *beklagligtvis* har kommit att devalvera något mot D-marken. Så har inte skett. Det är det som är en spik i inflationspolitikens likkista.

Fil dr *Nils Lundgren*
Institutet för internationell ekonomi